

مرکز تحقیقات اسلامی

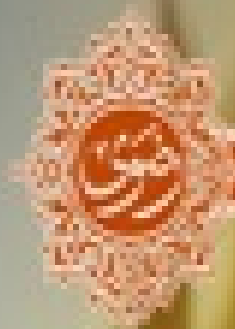
اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

انستاز قلمرو و تصور
مؤلفان: دکتر سید علی حسینی

مجموعه‌های نورانی

حاجت‌ها و وسیله‌ها

بِسْمِ اللَّهِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رهنما ۷۳ (حاجت ها و وسیله ها)

نویسنده:

محمد امین پورامینی

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

- فهرست ۵
- رهنا ۷۳ (حاجت ها و وسیله ها) ۶
- مشخصات کتاب ۶
- اشاره ۷
- حاجت ها و وسیله ها ۱۰
- درآمد ۱۲
- پرسش ۱: معنای توسل چیست؟ ۱۳
- پرسش ۲: آیا توسل به معنای دورزدن حاکمیت الهی نیست؟ ۱۳
- پرسش ۳: آیا می توان افرادی را آبرومندان درگاه خدا دانست، به گونه ای که دعاهایشان اجابت شود؟ ۱۴
- پرسش ۴: آیا توسل ریشه قرآنی و روایی دارد؟ ۱۶
- پرسش ۵: آیا سیره مسلمانان در طول تاریخ، توسل به بزرگان دین بوده است؟ آیا توسل در زمان پیامبر سابقه داشته است؟ ۲۲
- پرسش ۶: اگر مقتضای توحید کامل این است که انسان از هیچ کسی جز خدا یاری نخواهد، پس توسل به اولیای خدا هم نباید صحیح باشد؟ ۲۵
- پرسش ۷: چگونه توسل با بعضی از آیات ظاهراً مخالف با آن، جمع می شود؟ ۲۶
- پرسش ۸: آیا «توسل» به معصومان با توحید عبادی منافات ندارد؟ آیا توسل به اولیای خدا و شفاعت خواستن از آنان شرک نیست؟ ۲۹
- پرسش ۹: باتوجه به آیه (یاک نعبد و یاک نستعین)، استمداد از ائمه برای شفای بیماران چه معنایی دارد؟ ۳۰
- پرسش ۱۱: ائمه چگونه واسطه فیض خداوند هستند؟ اگر چنین است، چرا؟ مگر نمی توانیم به طور مستقیم با خدا صحبت کنیم؟ ۳۳
- پرسش ۱۲: باتوجه به اینکه خداوند متعال به همه انسان ها نزدیک است، چرا برای نزدیک شدن به او، ائمه را واسطه قرار دهیم؟ ۳۵
- پرسش ۱۳: درباره واسطه قراردادن ائمه اطهار گفته اند: «مطابق توحید است؛ چون ائمه اطهار با اذن خدا حاجت های ما را برآورده می سازند.» آیا انسان ها نمی توانند بی واسطه با خدا ارتباط برقرار کنند؟ ۳۷
- پرسش ۱۴: درحالی که خدا هست، آیا به خدا توسل کنیم یا اهل بیت؟ ۳۸
- پرسش ۱۵: چرا و چگونه توسل کنیم؟ ۴۱
- پرسش ۱۶: مگر خدا مستقیماً نمی تواند فیض به بندگان برساند؟ ۴۳
- پرسش ۱۷: چگونه و با چه روشی به ائمه متوسل شویم و چه بگوییم تا حاجاتمان برآورده شود؟ ۴۶
- پرسش ۱۸: آیا وقتی بیماری به سراغمان می آید، می توانیم بدون مراجعه به پزشک و مصرف دارو، فقط به وسیله سوره ها و آیات قرآن و نیز ادعیه و توسل به ائمه شفا پیدا کنیم؟ چه موقع می توانیم و چه موقع نمی توانیم؟ ۴۷
- پرسش ۱۹: طبق آیه (اِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتٰی) و آیه (مَا اَنْتَ بِمَسْمِیْعٍ مِّنْ فِی الْقُبُوْرِ)، مردگان نمی شنوند. سلام کردن و سخن گفتن با پیامبر و امامان چه توجیهی دارد؟ ۴۸
- پرسش ۲۰: اگر همان طور که خدا در هر مکانی صدای ما را می شنود، ائمه هم می شنوند، پس تفاوت خدا با بندگان چیست؟ ۵۱
- برای مطالعه بیشتر ۵۳
- درباره مرکز ۵۴

رهنما ۷۳ (حاجت ها و وسیله ها)

مشخصات کتاب

سرشناسه: پورامینی، محمدامین، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور: حاجت ها و وسیله ها / نویسنده محمدامین پورامینی؛ به سفارش آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۶۰ص. ۱۱×۱۷س م.

فروست: رهنما؛ ۷۳.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۴۰-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: توسل -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع: توسل -- احادیث

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده: موسسه انتشاراتی قدس رضوی

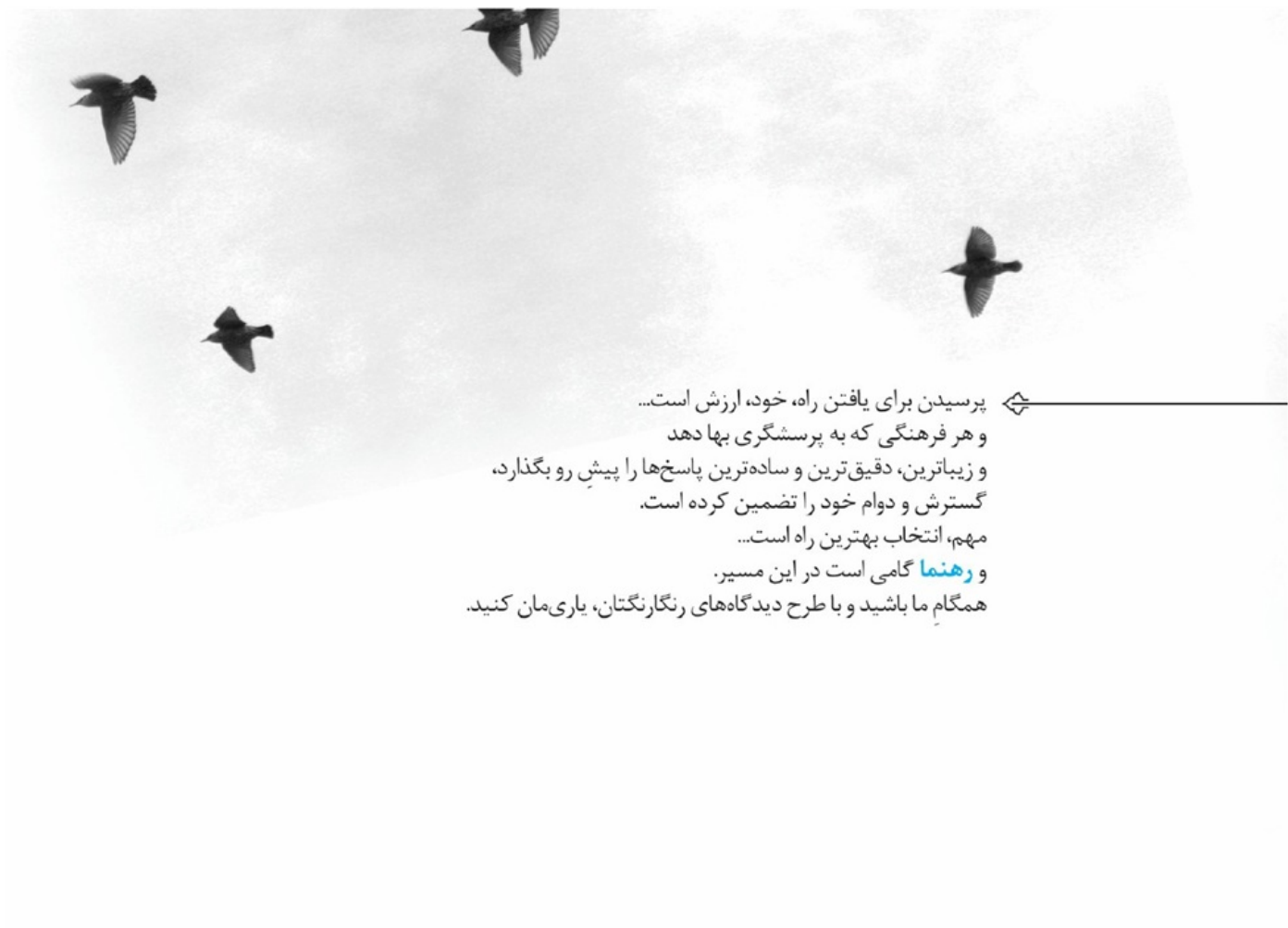
رده بندی کنگره: ۶/۲۲۶/۶BP/پ۹۴ح۲ ۱۳۹۱

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۸

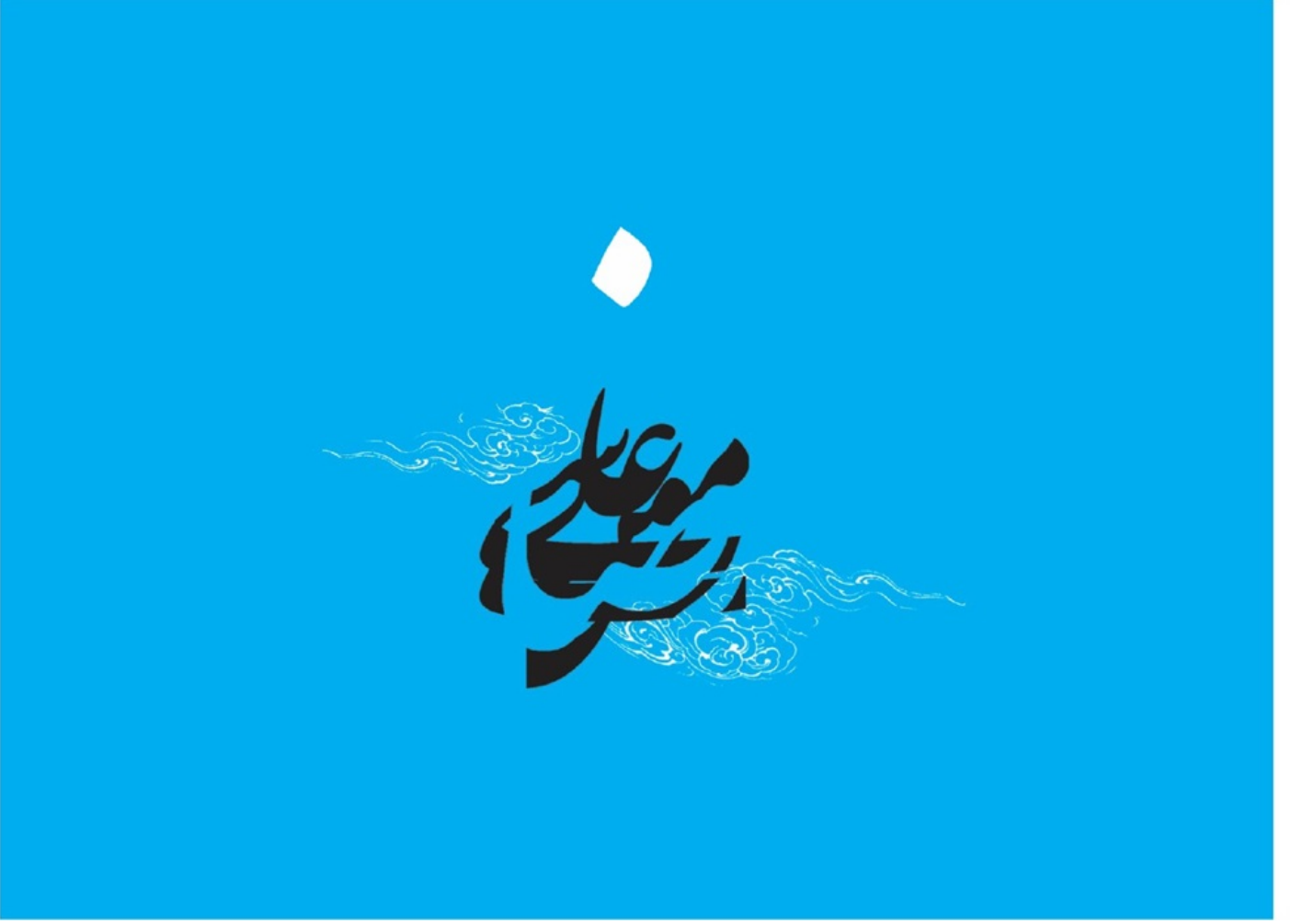
شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۲۱۲۴۹

ص: ۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیش رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **ره‌نما** گامی است در این مسیر.
همگام ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

حاجت ها و وسیله ها

در این کتابچه، در قالب پرسش و پاسخ، به بررسی برخی مفاهیم و پاسخ گویی به برخی شبهات درباره «توسل به ائمه اطهار» می پردازیم؛ تا از این پس، با بصیرتی کامل تر، دست توسل به دامان ائمه زنیم:

؟ توسل یعنی چه؟

؟ چگونه توسل کنیم؟

؟ کجا جای توسل است؟

؟ توسل در سیره مسلمانان چه سابقه ای دارد و سرآغاز مخالفت با آن، از کجا بوده است؟

؟ نظر آیات و روایات درباره توسل چیست؟

؟ تفاوت توسل با پرستش چیست؟

ص: ۵

از دیرباز دربارهٔ توسل و کمک جستن از اولیای دین، سؤال و کنکاش می شده است و می شود. با ظهور برخی از فرقه های کج اندیش و افراطی و تسلط آنان بر مکه و مدینه و با بهره گیری از منابع نفتی و رسانه های جمعی، دست یازی به عقاید و اندیشه های صحیح مسلمانان، هدف تیرهای مسموم ایشان قرار گرفت. در این راستا، ابتدا شیعیان و اندیشه زلال شیعی و سپس دیگر مسلمانان مدنظر بودند. از این ها گذشته، روشن سازی حقایق و معارف ناب، وظیفه ای بر گردن ماست. از این رو، پرسش های مهمی را در این جزوه مطرح کرده ایم که دربارهٔ توسل مطرح شده است و با بیانی ساده و رسا به آن ها جواب داده ایم. امید است که صاحب آستان رضوی، حضرت امام علی بن موسی الرضا از ما بپذیرد.

پرسش ۱: معنای توسل چیست؟

پاسخ: توسل به معنای تمسک و رزیدن به وسیله برای رسیدن به خواسته است. این کار باید همراه با رغبت و خواست انسان باشد. (۱) مقصود از توسل، پناه بردن و تمسک جستن به اولیای الهی (پیامبران و امامان معصوم) برای برآوردن نیازهاست.

پرسش ۲: آیا توسل به معنای دورزدن حاکمیت الهی نیست؟

پاسخ: از آنجا که نظام هستی براساس قوانین خاص الهی و نظام اسباب و مسببات است که همه تحت حاکمیت خداوند است، چنگ زدن به یک یا چند سبب برای رسیدن به خواسته، به معنای دورزدن حاکمیت الهی نیست. مقصود از توسل، تمسک جستن به پیامبران و امامان

ص: ۸

۱- . راغب می نویسد: «الوسيلة: التوصل الى الشيء برغبة.» (= وسیله عبارت است از رسیدن به چیزی همراه با رغبت.)؛ المیزان، ج ۵، ص ۳۲۸.

معصوم برای دستیابی به هدف است؛ بدین گونه که آنان را آبرومندان درگاه خدا می دانیم و خداوند آنان را وسیله تقرب به درگاهش قرار داده است. بدین سان، خود ایشان در نظام اسباب و مسببات، از اسباب جریان فیض الهی واقع شده اند.

پرسش ۳: آیا می توان افرادی را آبرومندان درگاه خدا دانست، به گونه ای که دعاهایشان اجابت شود؟

پاسخ: در درستی این سخن جای تردید نیست. علاوه بر امکان، دلیل قرآنی و روایی برای این مطلب وجود دارد. در تاریخ هم نمونه هایی واقع شده است. در قرآن کریم از حضرت عیسی به عنوان وجیه و آبرومند در دنیا و آخرت یاد شده است: «إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ» (= آنگاه که فرشتگان گفتند: «ای مریم، خداوند تو را به کلمه ای از جانب خود مژده می دهد که نام او مسیح عیسی بن مریم

است و در دنیا و آخرت آبرومند و از مقربان است.»(۱)

حضرت علی می فرماید: «مردم در دنیا دو گروه اند: گروهی به خاطر دنیا تلاش می کنند و دنیایشان آنان را از آخرتشان باز داشته است؛ درباره‌ی بازماندگان خود از تنگدستی وحشت دارند، ولی خویش را در امان می دانند؛ لذا عمر خود را در راه منافع دیگران فانی می سازند. گروهی دیگر به خاطر آنچه بعد از دنیاست، کوشش می کنند؛ اما سهم آن ها از دنیا بدون عمل به آن ها می رسد. آن ها هر دو بهره (دنیا و آخرت) را با هم می برند و هر دو سرا را با هم دارند؛ در درگاه خداوند آبرومند خواهند بود، به گونه ای که هر چه بخواهند، خداوند از آن ها دریغ نمی دارد.»(۲)

ص: ۱۰

۱- آل عمران، ۴۵.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۲۶۹.

پرسش ۴: آیا توسل ریشه قرآنی و روایی دارد؟

پاسخ: دلایل قرآنی و روایی گوناگون و متعددی در این زمینه وجود دارد. برای نمونه:

۱. وقتی فرزندان حضرت یعقوب برای آمرزش خواهی دست به دامان پدرشان شدند و در واقع به او توسل شدند، او ایشان را نهیب نزد که چرا خودتان مستقیم به در خانه خدا نمی روید؛ بلکه جواب مثبت داد. قرآن کریم این قضیه را نقل کرده است و هیچ نفی و نهی ای نمی فرماید: «قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ» (= گفتند: «ای پدر، برای گناهان ما آمرزش خواه که ما بد کردیم.») (۱) از آن مهم تر، جواب مثبت پیامبر معصوم، حضرت یعقوب است که فرمود: «قَالَ سَيُوفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» (= گفت: «به زودی از پروردگارم برای شما آمرزش می خواهم که او همانا آمرزنده مهربان است.») (۲) بنابراین، قرآن کریم توسل جستن

ص: ۱۱

۱- . یوسف، ۹۷.

۲- . یوسف، ۹۸.

فرزندان یعقوب به پدر را نقل می کند و اینکه حضرت یعقوب مهر تأیید بر کارشان زده است. هیچ اشکالی نیز بر این کار نمی گیرد.

۲. در قرآن مجید درباره توستل جستن به رسول خدا می خوانیم: «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَّهُوا اللَّهُ تَوَّابًا رَحِيمًا» (= و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند، پیش تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر [نیز] برای آنان طلب آمرزش می کرد، قطعاً خدا را توبه پذیر مهربان می یافتند.) (۱) این مهم برای همه افراد و برای همه دوران هاست و فرقی بین دوره پیش از مرگ حضرت و پس از آن ندارد. همچنین فرموده است: «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» (۲) مصداق کامل «وسیله» به تصریح روایات، خود آن بزرگواران هستند. همچنین سیره دائمی مسلمانان از دوره رسول خدا تاکنون بر آن بوده است و هیچ کس

ص: ۱۲

۱- . نساء، ۶۴.

۲- . مائده، ۳۵؛ «= و وسیله ای برای تقرب به او بجویید!»

مخالفتی نکرده است؛ مگر اقلیت کج اندیش و هابیت که در میان برادران اهل سنت ما هم در اقلیت هستند. آنان با بهره گیری از امکانات نفتی و رسانه ای و سوءاستفاده از موقعیت خاص مکه و مدینه، به تبلیغات منفی پرداخته اند.

۳. خداوند متعال می فرماید: «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» (۱) در این آیه شریفه، راهکار نزدیک شدن به خداوند نشان داده شده است. می فرماید: «برای نزدیک شدن به او، وسیله ای بجوئید.» البته عنوان «وسيله» عام است و شامل تمام چیزهایی می شود که بنده را به آفریدگار خود نزدیک می کند: عقاید صحیح، اخلاق نیکو، کارهای نیک، جهاد با دشمن، جهاد با نفس، صفات پسندیده، بندگی، انواع عبادت (نماز، روزه، حج، خمس، زکات، جهاد، امر به معروف، نهی از منکر، توبی، تبری)، کمک به مستمندان، صلۀ رحم و... (۲) در نهج البلاغه از حضرت

ص: ۱۳

۱- . مائده، ۳۵.

۲- . نک: التبیان، ج ۳، ص ۵۱۱؛ تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۳۳؛ المیزان، ج ۵، ص ۳۲۸؛ مواهب الرحمن، ج ۱۱، ص ۲۱۵؛ تفسیر نمونه، ج ۴، ص ۳۶۷.

علی نقل شده است: «بهترین چیزی که به وسیله آن می توان به خدا نزدیک شد، ایمان به خدا و پیامبر او و جهاد در راه خداست که قله کوهسار اسلام است؛ همچنین جمله اخلاص (لا اله الا الله) که همان فطرت توحید است و برپاداشتن نماز که آیین اسلام است و زکات که فریضة واجب است و روزه ماه رمضان که سپری است در برابر گناه و کیفرهای الهی و حج و عمره که فقر و پریشانی را دور می کند و گناهان را می شوید و صلوة رحم که ثروت را زیاد و عمر را طولانی می کند و انفاق های پنهانی که جبران گناهان می کند و انفاق آشکار که مرگ های ناگوار و بد را دور می سازد و کارهای نیک که انسان را از سقوط نجات می دهد.»^(۱) بنابراین راه نزدیک شدن به خدا منحصر به یک عمل و یک راه نیست.

از راه های مهم نزدیک شدن به خداوند، توسل جستن و تمسک به رسول خدا و ائمه طاهرین

ص: ۱۴

۱- . نهج البلاغه، ص ۲۱۶، خطبة ۱۱۰.

و اولیای الهی است. در واقع، مصداق کامل «وسیله» در آن بزرگواران محقق شده است. از امیرمؤمنان علی نقل شده است: «انا وسیلته» (= من وسیله اویم).^(۱) و همچنین فرمود: «هیچ امتی از وسیله به سوی خدا بی بهره نیست.»^(۲) در تفسیر قمی آمده است: «تقربوا الیه بالامام» (= به واسطه امام به خدا نزدیک شوید).^(۳) از رسول خدا روایت شده است: «الأئمه من ولد الحسین، من أطاعهم فقد أطاع الله و من عصاهم فقد عصی الله، هم العروه الوثقی و الوسیله الی الله» (= امامان از نسل حسین هستند. هر کس که فرمانشان را برد، فرمان برداری خدا را کرده است و هر کس که نافرمانیشان کند، خدا را نافرمانی کرده است. آنان ریسمان محکم و وسیله به سوی خدایند).^(۴)

ص: ۱۵

۱- البرهان، ج ۲، ص ۲۹۲، ح ۳۰۷۸.

۲- همان، ح ۳۰۷۹.

۳- تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۶۸.

۴- تفسیر الصافی، ج ۲، ص ۳۳؛ نورالثقلین، ج ۱، ص ۶۲۶.

پرسش ۵: آیا سیره مسلمانان در طول تاریخ، توسل به بزرگان دین بوده است؟ آیا توسل در زمان پیامبر سابقه داشته است؟

پاسخ: مسلمانان در طول تاریخ، به اولیای دین توسل می کرده اند. ریشه توسل به صدر اسلام برمی گردد. مسلمانان از دوره رسول خدا و پس از آن تاکنون، به توسل اهمیت داده اند و هیچ گاه از توسل به اولیای دین غافل نبوده اند. طبق روایتی که بیهقی (از بزرگان اهل سنت) در دلائل النبوه از انس آورده است، عمر برای طلب باران به صحرا رفت و عباس، عموی پیامبر را به همراه خود برد تا مسلمانان او را واسطه بین خود و خدا قرار دهند و به او متوسل شوند. او در ضمن دعا گفت: «بار خدایا، ما در دوره رسول خدا به هنگام قحطی به رسول تو متوسل می شدیم و امروز به عموی پیامبرت متوسل شده ایم؛ پس باران رحمت

را بر ما فرو فرست.» و باران بارید. (۱) پس معلوم می شود که توسل از زمان رسول خدا در میان مردم معمول بوده است.

تقی الدین سبکی شافعی در کتاب شفاءالسقام به نقل از ابوالجوزاء آورده است که گفت: «مردم مدینه به قحطی شدید افتادند. شکایت به عایشه بردند. گفت سراغ قبر رسول خدا روید و دریچه ای از سقف بگشایید که مانعی بین قبر و آسمان نباشد.» این کار را کردند و باران بسیار خوبی بارید که گیاهان روید و شتران چاق شدند. آن سال را عام الفتح نامیدند.» سبکی از این جریان به عنوان توسل مردم به قبر رسول خدا یاد می کند. (۲) دارمی نیز در کتاب سنن خود، این ماجرا را نقل کرده است. (۳)

ص: ۱۸

۱- . دلائل النبوه، ج ۲، ص ۵۶۶، ح ۵۱۱.

۲- . شفاءالسقام، ص ۳۰۹.

۳- . سنن الدارمی، ج ۱، ص ۴۴.

رجوع به اهل بیت در همه زمینه ها به دستور شخص رسول خدا است؛ مثل حدیث ثقلین و حدیث سفینه و حدیث منزلت و... صاحب بصائر الدرجات در کتاب خود از محمد بن حکیم از امام کاظم نقل می کند که فرمودند: «...إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَقْبِضْ نَبِيَّهُ حَتَّى أَكْمَلَ لَهُ جَمِيعَ دِينِهِ فِي حَلَالِهِ وَحَرَامِهِ فَجَاءَكُمْ مِمَّا تَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ فِي حَيَاتِهِ وَتَسْتَعِينُونَ بِهِ وَبِأَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ» (= خداوند جان رسولش را نستاند مگر آنکه همه دستورات حلال و حرام را کامل ساخت و تا زنده بود، همه آنچه بدان نیاز داشتید، آورد و آنچه برای آن به او و اهل بیتش پس از مرگشان پناه می برید و دست نیاز برمی دارید، فراهم ساخت.) (۱)

ص: ۱۹

۱- بصائر الدرجات، ص ۱۴۷، ح ۳.

پرسش ۶: اگر مقتضای توحید کامل این است که انسان از هیچ کسی جز خدا یاری نخواهد، پس توسل به اولیای خدا هم نباید صحیح باشد؟

پاسخ: مقتضای توحید این است که جز الله، کسی را خدا ندانیم و سر تعظیم پرستشگری در برابر کسی جز او خم نکنیم و برای او سجده نکنیم. اما یاری خواستن از غیرخدا، با عقیده توحید منافاتی ندارد. مگر ما در امور عادی خود به سراغ افرادی نمی رویم که توانایی برآورده سازی نیازمان را دارند؟ مگر برای درمان سراغ دکتر و برای ساختمان سازی سراغ بنا و برای ساخت در و پنجره سراغ نجار و آهنگر نمی رویم؟ مگر این ها

یاری خواستن از ایشان نیست؟ بلی، یاری خواستن از غیرخدا به عنوان آنکه تمام امور تنها به دست اوست و او توانایی انجام دادن آن را مستقلاً و بدون اجازه خدا دارد، مردود است. هیچ کس از ما نیز این عقیده را ندارد. عقیده ما این است که رسول خدا و اهل بیت به اذن خدا نیازهای ما را برآورده می سازند. پس توسل به صالحان، با توحید منافاتی ندارد.

پرسش ۷: چگونه توسل با بعضی از آیات ظاهراً مخالف با آن، جمع می شود؟

پاسخ: وهابی ها و سلفی گراهای کج اندیش، برای رد توسل و شفاعت، به آیاتی از قرآن مجید تمسک می کنند که مربوط به مشرکان و بت پرستان است و هیچ ربطی به محل بحث ندارد. مثلاً گروهی از مشرکان به عبادت عیسی یا عزیر یا جن یا بت پرداختند. قرآن کریم مشرکانی را به شدت نهیب می زند که اقدام به پرستش بتان و جنیان یا حتی مثل عیسی و عزیز کرده اند. می فرماید: «این معبودهای شما هیچ مشکلی را نمی توانند حل کنند؛ بلکه خودشان وسیله ای را برای تقرب می جویند.» «قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا. أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (= بگو: «کسانی را که غیر از خدا، معبود خود می پندارید، بخوانید. آن ها نه می توانند مشکلی را از شما برطرف سازند و نه تغییری در آن ایجاد کنند. کسانی را که آنان می خوانند، خودشان وسیله ای (برای تقرب) به پروردگارشان می جویند که هرچه نزدیک تر

باشد. آنان به رحمت او امیدوارند و از عذاب او می ترسند؛ چراکه عذاب پروردگارت، همواره درخور پرهیز و وحشت است.»(۱) در این آیه باز سخن از مشرکان است. درحقیقت، این آیه همانند بسیاری دیگر از آیات قرآن، منطق و عقیده مشرکان را از این راه ابطال می کند که پرستش و عبادت آلهه، یا به خاطر جلب منفعت است یا دفع زیان؛ درحالی که این ها قدرتی از خود ندارند که مشکلی را برطرف سازند و نه حتی مشکلی را جابه جا کنند؛ چون خودشان نیز برای حل مشکلات به در خانه خدا می روند؛ خودشان سعی می کنند به ذات پاک او تقرب جویند و هرچه می خواهند، از او بخواهند.(۲)

وهابیان به دلیل دگم اندیشی نتوانسته اند یا نخواسته اند این دو مقوله را از هم جدا سازند. مهم ترین تفاوت در دو نکته اساسی است:

ص: ۲۲

۱- اسراء، ۵۶ و ۵۷.

۲- نک: برگزیده تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۶۴۹.

۱. بت پرستان در مقام پرستش بتان خود بودند؛

۲. آنان را مستقل در برآورده ساختن نیازهای خود می دانستند.

حال آنکه هر دو مطلب در توسل منتفی است؛ چون ما عقیده داریم که تنها معبود، خدای یگانه است و هیچ یک از ما هیچ پیامبر و امامی را نمی پرستیم؛ بلکه آنان را بندگان برتر خدا می دانیم. همچنین آنان را مستقل در برآوردن نیازهایمان نمی دانیم؛ بلکه آنان را دارای آن آبرو و موقعیتی می دانیم که دعا و شفاعتشان پذیرفته است. به تعبیر برخی از مفسران،^(۱) آن بزرگواران درهای رحمت الهی در روی زمین هستند و خداوند دستور داده است که خانه را از در آن باید وارد شد: «وَأْتُوا النَّبِيَّاتِ مِنْ أَبْوَابِهِنَّ»^(۲)

ص: ۲۳

۱- مواهب الرحمن فی تفسیر القرآن، ج ۱۱، ص ۲۱۶.

۲- بقره، ۱۸۹؛ (و از در خانه ها وارد شوید).

پرسش ۸: آیا «توسل» به معصومان با توحید عبادی منافات ندارد؟ آیا توسل به اولیای خدا و شفاعت خواستن از آنان شرک نیست؟

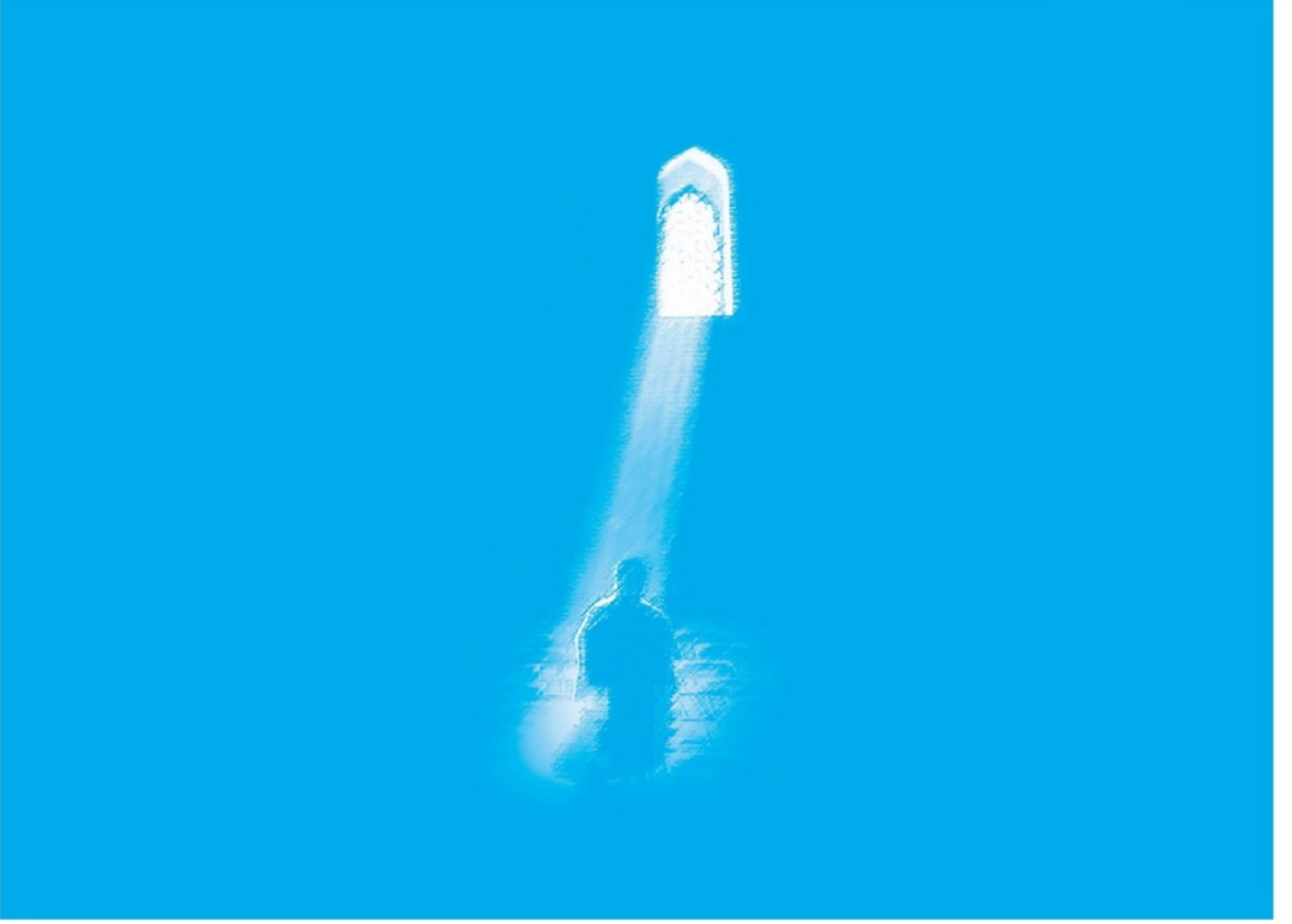
پاسخ: توسل به بزرگان اصلاً به معنای پرستش آنان نیست، تا با توحید در عبادت منافاتی داشته باشد؛ چون توحید عبادی منحصر دانستن خداوند به عبادت است و روشن است که معبود همه، جز ذات باری تعالی کس دیگر نیست. درباره اولیا و بزرگان دین، نه عقیده به الوهیت و خدایی آنان داریم و نه آنان را فاعل مستقل و ناوابسته می دانیم. پس کسی در توسل دچار شرک نمی شود؛ زیرا وقتی شرک خواهد بود که آن بزرگواران را مستقل در برآورده سازی حاجات خویش در نظر آوریم. ولی وقتی آنان را آبروداران درگاه ربوبی بدانیم که برای ما دعا و شفاعت می کنند و با اذن خداوند، اقدام به برآوردن حاجات ما می کنند، دیگر مجالی برای این توهم باقی نمی ماند.

پرسش ۹: با توجه به آیه (ایاک نعبد و ایاک نستعین)، استمداد از ائمه برای شفای بیماران چه معنایی دارد؟

پاسخ: این دو هیچ ربطی به هم ندارند. عبادت تنها برای خدا واقع می شود و پرستش غیر الله شرک و کفر است. بهترین بندگان خدا، رسول خدا و امامان معصوم هستند. حضرت علی می فرماید: «کفی لی فخراً أن اکون لک عبداً» (=خدایا، برای من همین افتخار بس که بنده تو باشم.) (۱) کمک خواهی از امامان به معنای پرستش آنان نیست؛ بلکه به معنای این است که چون آن بزرگواران، آبرومندان درگاه الهی هستند، با کمک جویی از ایشان به نزد خدا بروند و از خدا شفای بیمارشان را بخواهند. یا چون آن بزرگان، آبرومندان دستگاه الهی هستند، به ایشان این قدرت را داده اند که با اجازه الهی بیماران را شفا دهند. در هر دو

ص: ۲۵

۱- المناقب، ج ۲، ص ۲۹۹؛ بحارالانوار، ج ۳۸، ص ۳۴۰، ح ۱۴.

صورت، این، به معنای پرستش ایشان نیست؛ چون توانایی ایشان نیز از خدا و به خواست و اجازه اوست. بنابراین همه چیز به ذات باری تعالی برمی گردد.

پرسش ۰۱: آیا احتمال ندارد واسطه قراردادن اولیای خدا و معصومان به درگاه خدا، موجب پرستش آن ها شود؟

پاسخ: خیر، معنای پرستش، درخواست همراه با اعتقاد به الوهیت است. پرستش، نهایت خضوع و خشوع همراه با اعتقاد به الوهیت معبود است؛ درحالی که جایگاه اشخاص و اولیای الهی از جایگاه ربوبی جداست و همه آنان در جایگاه بندگی او قرار دارند و هیچ بنده ای، گرچه در رتبه اول عبودیت باشد، نمی تواند پرستیده شود. غلوکنندگان به دلیل ضعف معرفت و پیروی از هواهای نفسانی به این دام افتاده اند و امامان ما این افراد را لعن کرده اند.

ص: ۲۷

پرسش ۱۱: ائمه چگونه واسطه فیض خداوند هستند؟ اگر چنین است، چرا؟ مگر نمی توانیم به طور مستقیم با خدا صحبت کنیم؟

پاسخ: هدف نهایی آفرینش این عالم، تربیت انسان کاملی است که محصول عبادت حضرت حق است. خداوند متعال می فرماید: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» (۱) گل سرسبد همه انسان های کامل، حضرت ختمی مرتبت، رسول الله است و پس از ایشان، اهل بیت عصمت و طهارت. از این رو، این بزرگواران واسطه فیض خداوند قرار گرفته اند. درباره حضرت حجت فرموده اند: «ثُمَّ الْحُجَّةُ الْخَلْفُ الصَّالِحُ الْقَائِمُ الْمُنتَظَرُ الْمَهْدِيُّ الْمُرْجِيُّ الَّذِي بَبَقَائِهِ بَقِيَتِ الدُّنْيَا وَبُيْمِنِهِ رُزِقَ الْوَرَى وَبُجُودِهِ ثَبَّتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ» (= ...قائم مهدی...، کسی که به بقای او دنیا باقی است و به برکت او آدمیان روزی خورند و به وجود او زمین و آسمان پابرجاست). (۲)

ص: ۲۸

۱- الذاریات، ۵۶؛ (= و جن و انس را نیافریدم، جز برای آنکه مرا بپرستند).

۲- زادالمعاد، ص ۴۲۳.

از امام زین العابدین نقل شده است: «ما امام مسلمانان و حجت خدا بر جهانیان و بزرگ مؤمنان و رهبر شناخته شده و والی مؤمنانیم و ما امان برای اهل زمینیم؛ همان گونه که ستارگان امان برای اهل آسمان اند. به خاطر ما آسمان بر زمین فرو نمی افتد، مگر با اذن او و زمین نگاه داشته می شود تا مضطرب نگردد و به واسطه ما باران نازل و رحمت گسترده و زمین برکاتش را خارج می کند. اگر ما بر روی زمین نبودیم، اهل خود را فرو می برد.»^(۱)

از امام محمدباقر نقل شده است: «اگر زمین یک روز هم بدون امامی از ما باشد، اهل خود را خواهد بلعید و خداوند آنان را به شدیدترین عذاب ها معذب خواهد ساخت؛ چون ما را حجت در زمین و امان برای زمینیان قرار داد و تا وقتی که ما در میانشان باشیم، زمین آن ها را نخواهد بلعید. هنگامی که خداوند بخواهد آنان را هلاک سازد و به ایشان مهلت ندهد

ص: ۲۹

۱- الاحتجاج، ج ۲، ص ۳۱۷.

و به چشم رحمت ننگرد، ما را از میان ایشان خواهد گرفت و هر بلا که بخواهد، بر ایشان نازل خواهد ساخت.» (۱)

حال که چنین است، معلوم می شود که چگونه آن بزرگواران واسطه فیض الهی هستند و چرایی آن معلوم می شود. البته این بدان معنا نیست که کسی نتواند مستقیم با خدا سخن گوید؛ بلکه با توسل به اهل بیت بهتر می توان به درگاه الهی شتافت.

پرسش ۱۲: با توجه به اینکه خداوند متعال به همه انسان ها نزدیک است، چرا برای نزدیک شدن به او، ائمه را واسطه قرار دهیم؟

پاسخ: بی شک خدای متعال به همه نزدیک است. خود او می فرماید: (وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَ نَعَلَّمْ مَا تُوسِّسُ بِهِ نَفْسَهُ وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) (= همانا ما انسان را آفریدیم و همه آنچه

ص: ۳۰

نفس او را وسوسه می کند، می دانیم و ما به او از رگ گردن نزدیک تریم. (۱) این مطلب، با واسطه قراردادن ائمه معصومین منافاتی ندارد؛ چون همان خدا فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ» (= ای اهل ایمان، از خدا پروا کنید و برای نزدیک شدن به او، وسیله ای بجوید.) (۲) در تفسیر این آیه، اهل بیت فرموده اند: «نحن الوسيلة إلى الله» (= ما وسیله به درگاه خدا هستیم.) (۳) بنابراین، با توسل به اهل بیت، وسیله تقرب را به دست می گیریم. این با روش های دیگر منافات ندارد. به تعبیر صحیح تر، به جای آنکه تنهایی به نزد خدا رویم، با آبرومندان درگاهش به نزد وی می رویم تا خواسته مان را برآورده کند.

ص: ۳۱

۱- ق، ۱۶.

۲- مائده، ۳۵.

۳- بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۲۳، ح ۳۸.

پرسش ۱۳: درباره واسطه قراردادن ائمه اطهار گفته اند: «مطابق توحید است؛ چون ائمه اطهار با اذن خدا حاجت های ما را بر آورده می سازند.» آیا انسان ها نمی توانند بی واسطه با خدا ارتباط برقرار کنند؟

پاسخ: منعی برای آن وجود ندارد، ولی این سؤال، انحرافی است. مناجات ائمه معصومین، مثل مناجات امیرالمومنین در مسجد کوفه، مناجات خمس عشر، دعای کمیل، دعای عرفه، دعای ابوحمزه ثمالی و... بی تردید جلوه گاه کمال توحید است که در قالب دعا و مناجات عرضه شده است. این دعاها و مناجات ها کیفیت ارتباط بنده با خدا را به دیگران آموزش می دهد. این ثروت ارزشمند را تنها شیعه از امامان و رهبران معصوم خود به یادگار دارد و دست دیگران از آن تهی است. در لایه لای این دعاها می یابیم که خدا را به حق محمد و آل محمد قسم می دهند. پس این ارتباط، ارتباط مستقیم انسان با خداست

توسل به اهل بیت و ایشان را به درگاه ربوبی او بردن، به معنای این نیست که انسان نتواند به طور مستقیم با خدا ارتباط پیدا کند.

پرسش ۱۴: در حالی که خدا هست، آیا به خدا توسل کنیم یا اهل بیت؟

پاسخ: با توسل به اهل بیت به درگاه ربوبی می رویم و این توسل، با آن منافات ندارد. در کتب روایی ما، مطالبی درباره توسل پیامبران الهی به اهل بیت پیامبر می یابیم. حضرت آدم کلماتی را فراگرفت که مایه نجات وی شد. (۱) قطب الدین راوندی در این باره روایت کرده است که او خدا را به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین قسم داد. (۲)

حاکم نیشابوری و صالحی شامی از ترمذی و نسایی و بیهقی که همگی از بزرگان اهل سنت هستند، از عثمان بن حنیف نقل کرده اند که مرد کوری نزد رسول خدا آمد و

ص: ۳۳

۱- «و تلقی آدم من ربه کلمات»؛ بقره، ۳۷.

۲- قصص الانبیاء، ص ۵۷.

گفت: «یا رسول الله، دعایی را یادم ده که بخوانم و خدا دید چشمانم را به من باز گرداند.» فرمود: «بگو: اللهم انی أسألك و أتوجه إلیک بنبیک نبی الرحمه یا محمد انی قد توجهت بک إلی ربی اللهم شفعه فی و شفعی فی نفسی» (= خدایا، از تو درخواست می کنم و به تو روی می آورم، به پیامبرت، پیامبر رحمت. ای محمد، من با تو به سوی خدایم روی آورده ام. خدایا، او را شفیع من قرار ده و مرا شفاعت شده قرار ده.) «آن مرد این دعا و توسل را خواند و بینایی خود را باز یافت.» (۱)

عموم مسلمانان، جز اقلیت کج اندیش و هابیت، توسل را پذیرفته اند. شیخ صدوق در کتاب من لایحضره الفقیه از ابن عباس روایت کرده است که یک بار که عمر برای طلب باران بیرون رفته بود. به عباس، عمومی رسول خدا گفت: «برخیز و از خدا طلب باران کن.» خود وی

ص: ۳۴

۱- المستدرک علی الصحیحین، ج ۱، ص ۵۲۶؛ سبل الهدی و الرشاد، ج ۱۲، ص ۴۰۴.

گفت: «خدایا، ما به عموی پیامبرت متوسل شدیم.» (۱) همچنین بزرگان اهل سنت، مثل نووی (۲) و بیهقی (۳) و آلوسی، (۴) توسل عمر به ابن عباس را در کتاب های خودشان آورده اند.

چنانچه وهابیون بگویند توسل به عموی پیامبر از آن روی بوده است که وی در آن زمان زنده بوده است، پاسخ داده می شود که؛ در توسل به مقام و جایگاه شخص توسل می شود و از این جهت فرقی بین زنده یا مرده بودن وی نیست. افزون بر این، معصومین که ما به آن ها متوسل می شویم همگی به شهادت رسیده اند و شهیدان به تصریح قرآن کریم زنده اند «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ» (= هرگز کسانی را که در راه خدا کشته

ص: ۳۵

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۳۹، ح ۱۵۰۵.

۲- المجموع، ج ۵، ص ۶۵.

۳- دلائل النبوه، ج ۲، ص ۵۶۶، ح ۵۱۱.

۴- تفسیر آلوسی، ج ۶، ص ۱۲۷.

و در ضمن زیارت حضرت سیدالشهدا امام حسین می خوانیم: «إِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِهَذَا الصِّدِّيقِ الْإِمَامِ وَ نَسْأَلُكَ بِالْحَقِّ الَّذِي جَعَلْتَهُ لَهُ وَ لِيَدِّهِ رَسُولِكَ وَ لِأَبَوَيْهِ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ أَهْلِ بَيْتِ الرَّحْمَةِ» (= بار خدایا، ما متوسل می شویم به درگاہت با این امام بسیار راستگو و با آن حقی که تو برای او و پدر بزرگش رسول تو و پدر و مادر او، علی و فاطمه، اهل بیت رحمت قرار دادی).(۲)

مرحوم علامه مجلسی در کتاب بحارالانوار از برخی از کتاب های قدیمی شیعه این دعا را از محمد بن بابویه قمی از ائمه معصومین نقل می کند و پیش از آن می گوید: «در هر مسئله ای که خواندم، سرعت اجابت آن را دیدم.» آنگاه دعای توسل معروف را می آورد: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ مُحَمَّدٍ يَا أَبَا الْقَاسِمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا إِمَامَ الرَّحْمَةِ يَا سَيِّدَنَا وَ

ص: ۳۷

۱- بحارالأنوار، ج ۸۴ ص ۲۸۶؛ البلد الأمين، ص ۴۷؛ كفعمی، مصباح، ص ۶۳.

۲- بحارالأنوار، ج ۹۸، ص ۲۳۷.

مَوْلَانَا إِنَّا تَوَجَّهْنَا وَاسْتَشْفَعْنَا وَتَوَسَّلْنَا بِكَ إِلَى اللَّهِ وَفَدَّمْنَاكَ بَيْنَ يَدَيْ حَاجَاتِنَا يَا وَجِيهًا عِنْدَ اللَّهِ اشْفَعْ لَنَا عِنْدَ اللَّهِ...» تا آخر. (۱) آنگاه مرحوم مجلسی می گوید: «در کتاب عتیق غروی مثل آن با ضمیر متکلم وحده آمده است.» در آخر آن این عبارت را دارد: «يَا سَادَتِي وَمَوْلِيَّ إِنِّي تَوَجَّهْتُ بِكُمْ أَيْمَتِي وَعُدَّتِي لِيَوْمِ فَقْرِي وَحَاجَتِي إِلَى اللَّهِ وَتَوَسَّلْتُ بِكُمْ إِلَى اللَّهِ وَاسْتَشْفَعْتُ بِكُمْ إِلَى اللَّهِ فَاشْفَعُوا لِي عِنْدَ اللَّهِ وَاسْتَنْقِدُونِي مِنْ ذُنُوبِي عِنْدَ اللَّهِ فَمَائِكُمْ وَسَيَلْتِي إِلَى اللَّهِ وَبِحُبُّكُمْ وَبِقُرْبِكُمْ أَرْجُو نَجَاةً مِنَ اللَّهِ فَكُونُوا عِنْدَ اللَّهِ رَحِيائِي يَا سَادَتِي يَا أَوْلِيَاءَ اللَّهِ صِلَى اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَلَعَنَّ اللَّهُ أَعْدَاءَ اللَّهِ ظَالِمِيهِمْ مِنَ الْأُولِينَ وَالْآخِرِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ» (۲)

پرسش ۱۶: مگر خدا مستقیماً نمی تواند فیض به بندگان برساند؟

پاسخ: خداوند بر همه چیز تواناست؛ ولی خود او اسباب و مجاری فیض را قرار داده است.

ص: ۳۸

۱- همان، ج ۹۹، ص ۲۴۷.

۲- همان، ص ۲۴۹.

در نهایت، مسبب الأسباب و منبع فیض خود اوست و این چیزی از توانایی خدا نمی‌کاهد. در زیارت حضرت سیدالشهدا می‌خوانیم: «مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِدَأْ بِكُمْ بِكُمْ يَبِينُ اللَّهُ الْكُذِبَ وَ بِكُمْ يُبَاعِدُ اللَّهُ الزَّمَانَ الْكَلْبَ وَ بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَخْتِمُ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَمْحُو مَا يَشَاءُ وَ بِكُمْ يُثَبِّتُ وَ بِكُمْ يُفَكُّ الدَّلَّ مِنْ رِقَابِنَا وَ بِكُمْ يُدْرِكُ اللَّهُ تَرَهُ كُلَّ مُؤْمِنٍ يُطَلَّبُ بِهَا وَ بِكُمْ تُنْبِتُ الْأَرْضُ أَشْجَارَهَا وَ بِكُمْ تُخْرِجُ الْأَشْجَارُ أَثْمَارَهَا وَ بِكُمْ تُنَزِّلُ السَّمَاءُ قَطْرَهَا وَ رِزْقَهَا وَ بِكُمْ يَكْشِفُ اللَّهُ الْكُرْبَ وَ بِكُمْ يُنَزِّلُ اللَّهُ الْغَيْثَ وَ بِكُمْ تَسِيحُ الْأَرْضُ الَّتِي تَحْمِلُ أَيْدَانَكُمْ وَ تَسْتَقِرُّ جِبَالُهَا عَنْ مَرَاتِبِهَا إِرَادَةَ الرَّبِّ فِي مَقَادِيرِ أُمُورِهِ تَهْبِطُ إِلَيْكُمْ وَ تَصْدُرُ مِنْ بُيُوتِكُمْ وَ الصَّادِرُ عَمَّا فَضَّلَ مِنْ أَحْكَامِ الْعِبَادِ» (۱) و در زیارت جامعه می‌خوانیم: «أَنْتُمْ نُورُ الْأَخْيَارِ وَ هُدَاهُ الْأَبْرَارِ وَ حَجَرُ الْجِبَارِ بِكُمْ فَتِيحَ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَخْتِمُ وَ بِكُمْ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَ بِكُمْ يُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَ بِكُمْ يَنْفُسُ الْهَمَّ وَ يَكْشِفُ الضَّرَّ» (۲)

مضمون این عبارت‌ها، روشن ساختن موقعیت ممتاز رسول خدا و اهل بیت او

ص: ۳۹

۱- الکافی، ج ۴، ص ۵۷۷.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۱۵.

است، به گونه ای که مشخص شود آن بزرگواران منشأ خیر و برکت بر اهل زمین و آسمان اند، تا آنجا که بارش باران و میوه درختان و روزی بندگان و امنیت زمین و زمان و رفع اندوه و گرفتاری گرفتاران به برکت وجود ایشان است. از این رو آن بزرگواران را مجاری فیض خدا خوانده اند.

پرسش ۱۷: چگونه و با چه روشی به ائمه متوسل شویم و چه بگوییم تا حاجاتمان برآورده شود؟

پاسخ: در هر مکان و با هر زبان و به هر وسیله و از جمله با خواندن دعاهای خاص می توان توسل جست. با تشریف به حرم امامان معصوم و زیارت می توان عرض حال کرد و از این بزرگان درگاه الهی مدد خواست. بی تردید حرم رسول خدا و اهل بیت او محل نزول رحمت الهی است. کمک خواستن از خداوند در این گونه جاها مدنظر است. با

امید به عنایت خدا و رضای به مصلحت او، می توانیم حاجت هایمان را مطرح سازیم و امید به برآورده شدن آن ها داشته باشیم. البته این نکته را هم باید در نظر داشته باشیم که گاهی مصلحت در تأخیر یا عوض شدن حاجت است؛ ولی در هر صورت، وظیفه، دعا و توسل است.

پرسش ۱۸: آیا وقتی بیماری به سراغمان می آید، می توانیم بدون مراجعه به پزشک و مصرف دارو، فقط به وسیله سوره ها و آیات قرآن و نیز ادعیه و توسل به ائمه شفا پیدا کنیم؟ چه موقع می توانیم و چه موقع نمی توانیم؟

پاسخ: در هر حال باید سراغ خدا رفت. تأثیر داروها نیز از دایره اراده خدا خارج نیست و همه این ها در دایره نظام سبب و مسبب و علت و معلول قرار می گیرد که تحت قدرت و حاکمیت ربوبی است؛ چون مسبب الاسباب و علت العلل، اوست. به هنگام بیماری باید سراغ پزشک رفت و دارو مصرف کرد و اقدام به درمان کرد؛ ولی در همان حال از دعا و توسل به

رسول اکرم و ائمه اطهار نباید غافل بود. گاهی پیش می آید که از درمان و داروی متداول کاری پیش نمی رود و پزشکان اعلام می کنند که دیگر کاری از دستشان نمی آید. آنجاست که دیگر راهی غیر از دعا و توسل باقی نمی ماند.

پرسش ۱۹: طبق آیه (انَّكَ لَا تُسَبِّحُ مَعَ الْمَوْتَى) (و آیه) مَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ، مردگان نمی شنوند. سلام کردن و سخن گفتن با پیامبر و امامان چه توجیهی دارد؟

پاسخ: مرگ به معنای نابودی و نیستی انسان نیست؛ بلکه انتقال از دنیا به جهانی دیگر به نام برزخ است. زندگی در آن جهان به گونه ای دیگر ادامه می یابد تا هنگامی که قیامت فرا رسد. خداوند می فرماید: «وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ» (= و پس از مرگ، فراروی ایشان برزخی است تا روزی که برانگیخته شوند). آنچه تشکیل دهنده هویت اصلی انسان است، روح اوست که از بین نمی رود. بدن برای انسان به سان مرکب سواری است که عمر مفید دارد

و بعد، کنار گذاشته می شود و به چیز دیگر تبدیل می شود. با تمام شدن اجل و فرارسیدن مرگ، ارتباط روح با این بدن قطع می شود و نوعاً این بدن متلاشی می شود و رفته رفته به خاک تبدیل می شود؛ ولی حیات روحانی انسان باقی است. این جسم در دنیا و پیش از مرگ نیز دستخوش تغییر و تحول و حرکت جوهری بود؛ به گونه ای که در هر هشت سال، تمامی سلول های آن تعویض می شد و از نو می رویید. ولی این تغییر و تحول جسمی و بدنی، کاری به هویت انسانی او نداشت. این همان هویتی است که پس از مرگ نیز باقی است و زندگی اش در عالم برزخ ادامه می یابد. از این رو، تلقین میت از مستحبات و آداب دفن شمرده شده است و این نشان از آن دارد که در آن حال، روح مرده می شنود و می فهمد.

بنابراین، روشن می شود که چگونه با پیامبران و امامان سخن می گوئیم و چگونه آنان می شنوند و جواب می دهند. در زیارت نامه های آن بزرگواران می خوانیم که سلام ما را می شنوند و پاسخمان را می گویند. در اذن دخول مشاهد مشرفه می خوانیم: «و اعلم انّ رسولک

و خلفائك عليهم السلام احياء عندك يرزقون يرون مقامى و يسمعون كلامى و يردون سلامى» (=خدایا، می دانم که رسول و جانشینان تو که سلام و درود بر آنان باد، زنده اند و نزد تو روزی می خورند؛ ایستادند را می بینند و سختم را می شنوند و سلامم را جواب می دهند.)^(۱)

و از رسول خدا روایت شده است: «هرکس در هر جای زمین به من سلام فرستد، به من می رسد و هرکس که در نزدیکی قبرم بر من سلام دهد، آن را می شنوم.»^(۲) بر این اساس، سلام کردن و سخن گفتن با اولیای الهی امری بسیار شایسته و بایسته است.

اما آیات «إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى» و «مَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ»، به توسل ربطی ندارد. در این آیات شریفه، کافران مرده دل به انسان های بی روح و مرده تشبیه شده اند. همان طور که مردگان به دلیل مرگ، ادراک حسی ندارند، چون چشم و گوش و دیگر ابزار حس را ندارند، کافران معاند نیز چشم حق بین و گوش حق شنو ندارند. از این رو، پیام اصلی آیه نکوهش کافران

ص: ۴۵

۱- . کفعمی، مصباح، ص ۴۷۳.

۲- . وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۳۸، ح ۱۹۳۴۸.

و تشبیه آنان به مردگان است. یعنی ای پیامبر، تو توانایی هدایت این گونه کافران را نداری و اینان زیر بار حق نمی روند. این آیات هیچ ربطی به بحث ما ندارد. متأسفانه وهابی ها به دلیل کج فهمی، به این آیات در غیر موضوعش تمسک می کنند و هم خود به گمراهی می افتند و هم کسانی را به گمراهی می اندازند که اطلاع درستی ندارند و از دانش کافی برخوردار نیستند.

پرسش ۲۰: اگر همان طور که خدا در هر مکانی صدای ما را می شنود، ائمه هم می شنوند، پس تفاوت خدا با بندگانش چیست؟

پاسخ: مگر صرف شنیدن صدا علامت ربوبیت است؟ خدای متعال محیط بر همه است و بدون نیاز به گوش و چشم و سایر حواس، بر همه چیز اشراف دارد و از همه چیز آگاه است؛ چون خدای متعال جسم نیست تا از ادوات و ابزار حسی کمک گیرد و بی نیاز از همه است.

اما اولیای خدا که پس از مرگ صدای ما را می شنوند، به دلیل قدرت روحانی ایشان است که خدا به ایشان داده است. در زیارت نامه حضرت امیرمؤمنان می خوانیم: «أَشْهَدُ أَنَّكَ تَسْمَعُ كَلَامِي وَ تَشْهَدُ مَقَامِي» (= شهادت می دهم که سخن مرا می شنوی و مرا می بینی).^(۱) ابن فهد حلی از حضرت امام صادق نقل کرده است که هرکسی که حاجتی دارد، بالاسر حضرت سیدالشهدا بایستد و بگوید: «يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّكَ تَشْهَدُ مَقَامِي وَ تَسْمَعُ كَلَامِي وَ أَنَّكَ حَيٌّ عِنْدَ رَبِّكَ تُرَزَقُ فَاسْأَلْ رَبَّكَ وَ رَبِّي فِي قَضَاءِ حَوَائِجِي» (= ای اباعبدالله، شهادت می دهم که تو حضورم را در درگاهت می بینی و سختم را می شنوی و تو زنده ای و نزد پروردگارت روزی می خوری؛ پس از خدای خود و من بخواه که حاجتم برآورده شود).^(۲)

ص: ۴۷

۱- . شهید اول، المزار، ص ۹۷.

۲- . مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۳۴۵، ب ۵۹، ح ۱۲۱۴۹.

برای مطالعه بیشتر

۱. توسل و تبرک، آیت الله جعفر سبحانی، تهران، کانون اندیشه جوان.
۲. توسل و تبرک: اندیشه های علامه سید مرتضی عسکری، قم، دارالکتاب الاسلامی.
۳. دعا و توسل، حسن طاهری خرم آبادی، قم بوستان کتاب.
۴. حقیقت توسل، صادق محمدی، رهنما، ش ۱۲، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.

ص: ۴۸

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
 ۲. ارتباط با مراکز هم سو
 ۳. پرهیز از موازی کاری
 ۴. صرفا ارائه محتوای علمی
 ۵. ذکر منابع نشر
- بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و ...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و ... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

